

3. Гладушина Р.М. Перехід на новий зміст освіти та проблеми вдосконалення підручників з іноземної мови // Педагогіка і психологія. – 2000. – №2. – С. 73–77.

*Н. А. Сорока
м. Харків*

ДО ПИТАНЬ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОГО ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У НЕМОВНИХ ВНЗ

За останні роки особливої актуальності набуває професійно-орієнтований підхід до навчання іноземної мови у вищих юридичних навчальних закладах нашої країни, який передбачає формування у студентів спроможності до іншомовного спілкування у конкретних професійних, ділових, наукових сферах та в ситуаціях з урахуванням особливостей професійного мислення. Під професійно-орієнтованим маємо на увазі навчання, яке ґрунтується на принципі урахування потреб студентів у процесі вивчення іноземної мови в межах оволодіння особливостей професії майбутніх правників. Воно передбачає поєднання опанування професійно-орієнтованою іноземною мовою із розвитком особистісних якостей тих, хто навчається, із глибокими знаннями культури країни, мова якої вивчається, та з надбанням спеціальних навичок, що базуються на професійних та лінгвістичних знаннях.

Професійно-орієнтоване навчання іноземним мовам визнається на сучасному етапі розвитку суспільства як пріоритетний напрямок в оновленні системи освіти. Проблема формування системи професійної мовної підготовки майбутніх спеціалістів у процесі навчання у немовному виші сьогодні характеризується багатим виміром аспектів. В науковій та науково-методичній літературі іноземна мова як предмет в системі вищої професійної освіти розглядається авторами з досить різних позицій: проблеми навчання іноземної мови у вищій школі як засобу спілкування (Н.Н. Гез, І.О. Зимня), проблеми формування комунікативних умінь через іноземну мову (О.О. Леонт'єв, Є.І. Пассов), формування професійної спрямованості (Л.Ш. Гегечкорі, Н.І. Гез, Р.П. Мільруд), комунікативний підхід у навчанні іноземної мови (О.Н. Леонт'єв, Є.І. Пассов, Г.В. Рогова).

Дисципліна «іноземна мова» має певні особливості. Специфіка цього предмету зумовлена визначенням способів його оволодіння. Л.С. Виготський визначав, що засвоєння іноземної мови проходить шляхом, протилежним тому, яким іде опанування рідною мовою. Дитина засвоює рідну мову неусвідомлено та без наміру, а іноземну – починаючи із усвідомлення та формування наміру.

Друга особливість іноземної мови як навчальної дисципліни полягає в тому, що мова виступає як засобом, так і метою навчання. Наступною специфічною рисою цієї навчальної дисципліни є її «безпредметність»: на відміну від інших дисциплін вона не надає людині знань про реальну дійсність,

оскільки мова виступає в якості засобу формування, існування та висловлювання думок про навколишній світ.

Метою навчання іноземним мовам у вищих немовних навчальних закладах є досягнення певного рівня володіння мовою, якого було б достатньо для практичного використання іноземної мови у майбутній професійній діяльності. Якщо у мовному ВНЗ іноземна мова виступає в якості спеціальної бази, то в інших – лише додаток до загальної культури, через це формулювання кінцевої мети вимагає певної конкретизації. Практичне ж оволодіння іноземною мовою складає лише одну галузь професійно-орієнтованого навчання предмету.

Таким чином буде правомірно розглядати зміст навчання у немовних ВНЗ як сукупність обсягу тих знань, котрі студенти повинні засвоїти в процесі навчання, відповідності якості і рівня володіння іноземною мовою їхнім цілям, а також мети та завдань кожного конкретного рівня навчання. Відбір змістовного наповнення повинен бути орієнтований на цілісне формування особистості студента, його підготовку до майбутньої професійної діяльності.

Як зазначали видатні лінгвісти та методисти, до змісту навчання необхідно відносити наступні аспекти:

1. Сфери комунікативної діяльності, теми та ситуації, мовленнєві дії та мовленнєвий матеріал, які ураховують професійну спрямування студентів.

2. Мовний матеріал (фонетичний, лексичний, граматичний, орфографічний), правила його оформлення та навички й уміння користуватися ним.

3. Комплекс спеціальних (мовленнєвих) навичок, які чітко визначають рівень практичного оволодіння іноземною мовою як засобу спілкування.

4. Систему знань національно-культурних особливостей та реалій країни, мова якої вивчається [1,17].

Враховуючи переваги підходу, зазначеного вище, очевидним є перевага його використання при розробці моделі професійно-орієнтованого навчання іноземної мови студентів-юристів, а саме розгляд її змістовного компоненту.

Рівень підготовки сучасного спеціаліста оцінюється через такі показники, як компетентність, самостійність, уміння приймати рішення у нестандартних ситуаціях і бути готовим брати активну участь у програмах міжнародного професійного співробітництва. Задача вищої школи – підготовка кваліфікованих спеціалістів із гнучким мисленням. Фахівець повинен постійно оновлювати надбані знання, аналізувати проблеми, які постають перед наукою, і укладати їх у цілісну систему; він має уміти проводити паралелі задля кращого розуміння закономірностей розвитку науки. Програма підготовки випускників передбачає формування цілого комплексу ключових компетенцій, певний внесок до професійної підготовки майбутніх фахівців юристів робить і іноземна мова.

Отже, спробуємо зробимо спробу виявити структурні елементи змістовного компоненту моделі професійно-орієнтованого навчання іноземної мови.

Оволодіння комунікативними навичками у відповідності до видів мовленнєвої діяльності (говоріння, аудіювання, читання, письма) на підставі загальної та професійної лексики. Кінцевою метою професійно-орієнтованого навчання діалогічній мові є розвиток умінь вести діалог, цілеспрямовано обмінюватися інформацією професійного характеру. Навчання монологічному мовленню полягає у формуванні умінь створювати монологічні тексти різних жанрів: повідомлення професійного характеру, виступ перед аудиторією із доповіддю, вільні висловлювання під час проведення дискусії, обговорення як з попередньою підготовкою, так і експромт. Метою професійно-орієнтованого навчання аудіювання є формування умінь сприйняття та розуміння висловлювань співбесідників іноземною мовою, яке відтворюється у монологічній формі, або в процесі діалогу у відповідності до певної реальної професійної сфери, ситуації. За результат навчання читання вважаємо формування умінь володіння усіма видами читання публікацій різних функціональних стилів та жанрів, в тому числі спеціальної літератури. Кінцевою метою навчання письма є розвиток комунікативної компетенції, яка є необхідною для професійного письмового спілкування завдяки умінь реферативного викладання матеріалу, анування, а також перекладу професійно-змістовного тексту з іноземної мови на рідну та навпаки.

- Мовні знання та навички, які залучають до себе знання фонетичних явищ, граматичних форм, правил словотворення, лексичних одиниць, термінології, притаманних професії юриста. Розглянуті нами знання та навички являють собою певну складову комплексних умінь – говоріння, аудіювання, читання та письма.

- Соціокультурні знання, як вважають деякі вчені, мають за мету залучення тих, хто навчається, не лише до нового способу мовленнєвого спілкування, але і до культури народу, мова якого вивчається.

- Навчальні уміння, раціональні прийоми мислительної праці, що забезпечують культуру засвоєння мови у навчальних умовах, та культура спілкування з її носіями. Результат профільно-орієнтованого навчання іноземної мови виступає в якості професійно-орієнтованої іншомовної компетенції, містить в собі наступні її різновиди: інформаційно-тематична (предметний план), понятійна, концептуальна, мовленнєва (уміння будувати логічне висловлювання усно або письмово для виразу своїх думок в процесі спілкування), соціолінгвістична (володіння мовленнєвими реєстрами у відповідності до ситуації спілкування), країнознавча – культурологічна (знання традицій, звичаїв).

Зазначені вище професійно-орієнтовані види іншомовної компетенції успішно реалізуються в системі міжпредметного навчання іноземної мови, яке базується на соціально-педагогічних, психологічних, дидактико-методичних та загально методичних принципах.

Література

1. Гальскова Н. Д. Современная методика обучения иностранным языкам: пособие для учителя / Гальскова Н. Д. – М. : АРКТИ: ГЛОССА, 2000. – 165 с.
2. Образцов П. И., Иванова О. Ю. Профессионально-ориентированное обучение иностранному языку на неязыковых факультетах вузов: Учебное пособие / под ред. П. И. Образцова. – Орел: ОГУ, 2005. – 114 с.

*Н. М. Толь
м. Дрогобич*

КУЛЬТУРОЛОГІЧНО-КОМУНІКАТИВНИЙ ПІДХІД У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ НА ОСНОВІ ШЕДЕВРІВ АВТЕНТИЧНОЇ ПОЕЗІЇ

У зв'язку з фундаментальною метою освіти – формування людини культури [1, 305] як духовної та моральної особистості, що є викликом цивілізації в результаті кризи духовності та моральності ХХ століття, на думку видатних культурологів, філософів і педагогів сучасності основою освіти повинна стати культура (Бахтін, Бердяєв, Хайдеггер, Ортега-і-Гассет, Лотман, Зінченко, Біблер). І. Я. Лернер стверджував, що немає нічого, що увійшло б у зміст освіти, крім культури [2, 175], тому освіта повинна стати моделлю культури як системи духовних цінностей, набутих людством і кожним народом за всю історію свого існування.

Порівняння змісту загальної та іншомовної освіти виявляє значну культурологічну прогалину в останній і аналіз історії розвитку методики навчання іноземних мов другої половини ХХ століття розкриває причини такого стану. Останні десятиліття минулого століття починаючи від сімдесятих років були відзначені бурхливим розвитком комунікативного методу, який здійснив революцію як у зарубіжній, так і вітчизняній методичній науці. Результатом утвердження цього методу стала розробка Загальноєвропейських Рекомендацій Ради Європи (ЗЄРРЕ) з мовної освіти, в яких визначено види компетенцій складових іншомовної комунікативної компетенції, рівні володіння іноземною мовою та сфери комунікації, а також функції мови та мовні структури, якими повинна володіти людина в типових ситуаціях спілкування на базовому, середньому та просунутому рівнях. Слід зауважити, що в ЗЄРРЕ переважна частина матеріалу стосується повсякденного спілкування, сфера іншомовного спілкування на основі культурологічної тематики залишилася недослідженою.

На теренах колишнього СРСР також інтенсивно розвивався комунікативний метод в навчанні іноземних мов, однак чимало дослідників починаючи з 70-десятих років відзначали недостатність змістового наповнення іншомовного ситуативно-комунікативного мовлення, а також текстів, на основі яких здійснювалося ситуативно-комунікативне навчання, і намагалися подолати ці недоліки за допомогою включення до змісту навчання іноземних